

תואר שני באמנויות M.F.A – תשע"ח

אודות המחלקה

הפוטנציאל ליצור ולחדש בתחום האמנות העכשווית טמון בהבנת העומק האינטלקטואלי שבמעשה האמנות וניצול מרבי של יתרונותיו הספציפיים של המקום וסביבת העבודה שבה האמן פועל. התוכנית לתואר שני באמנויות בבצלאל היא תוכנית ייחודית מסוגה בישראל המכשירה אמנים המסוגלים להשתלב בעולם האמנות המקומי והבין-לאומי ולהחזיק סטודיו פעיל ופורה. בהסתמך על אבני היסוד שהסטודנטים רכשו במהלך לימודי התואר הראשון ולאחריהם, התוכנית פועלת כ"חממה" רעיונית התומכת בבניית גוף עבודות מגובש, מקורי, חקרני וניסיוני המוצג במסגרת תערוכת הגמר. לצד הקונטקסט המקומי, התוכנית מדגישה את הקונטקסט התרבותי הגלובלי, והיא כוללת טווח פעילות בין-לאומי בשיתוף מרצים, אמנים ותוכניות מקבילות ברחבי העולם.

מערך הלימודים משלב דיסציפלינות מגוונות כדי לאפשר לסטודנטים להיחשף למנעד רחב ככל האפשר של כיווני פעולה הכוללים: התנסות בביקורת, העמדת תערוכות, עבודת סטודיו, יצירת קשרים מקצועיים עם גורמים בשדה האמנות, מחקר שטח, מחקר היסטורי ותיאורטי, הקמת פלטפורמות לשיתוף ידע ועוד. התוכנית מעניקה לסטודנטים חירות אקדמית מלאה, מנעד רחב של כיווני מחשבה ויצירה, העמקה של תפיסה ביקורתית, יכולת ניתוח השוואתי ורכישת כלים פרקטיים להשתלבות בשדה המקצועי כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא ליצור אפשרויות עשייה, ללמוד שיטות עבודות ולבנות לקסיקון של מושגים וטכניקות תצוגה.

בלב התוכנית עומדת התפיסה כי אין תחליף למפגש המשמעותי שבין אמן בכיר לאמן צעיר. על כן לצד סדנאות וסמינרים בפורומים כיתתיים, מערך הקורסים כולל הנחיות אישיות בסטודיו של כל סטודנט המסייעות לתלמידים לחקור ולחדד את החזון האמנותי שלהם. במהלך הלימודים הסטודנטים בונים קהילה של אנשים יוצרים ממגוון תחומי האמנות, אשר לעיתים קרובות מתרחבת לשותפות מקצועית לאחר סיום התואר.

ד"ר דור גז, ראש התוכנית לתואר שני באמנויות

ראש התכנית לתואר שני באמנויות: ד"ר דור גז
מנהלת אדמיניסטרטיבית: תמר ארז
טלפון סלמה: 03-5187979 פקס: 03-5187979 דוא"ל: mfa@bezalel.ac.il

סגל ההוראה

ד"ר יצחק בנימיני itzhak.benyamini@gmail.com
ד"ר רועי ברנד brandroy@gmail.com
ד"ר דור גז, ראש התכנית dor.g.studio@gmail.com
יעל ברטנא ybartana@me.com
מיכל הלפמן helfmanmichal@gmail.com
ניקולא טרצי nicola.trezzi@gmail.com
מרל לדרמן יוקלס mlukeles@gmail.com
שרון יערי s_yaari@netvision.net.il
נבט יצחק nevety@gmail.com
ד"ר יעל כדורי yaelkaduri@013.net
פרופ' יצחק ליבנה livneh3@bezeqint.net
הדס מאור hadas@hadasmaor.com
פרופ' דודו מזח mezach@bezalel.ac.il
גיל מרקו שני gilmarcoshani@gmail.com
משה ניניו niniom@netvision.net.il
נרית נלסון nirith@gmail.com
פרופ' יהודית ספורטס yehuditsas@013.net
אלי פטל epetel@gmail.com
ד"ר ליאת פרידמן lyatfriedman@gmail.com
גלעד רטמן gilad.ratman@gmail.com

מרכיבי התכנית

כל משתתף בתכנית נתפס כציר ייחודי סביבו נעים המרכיבים המנחים של התכנית: עבודת סטודיו עצמאית, הנחיה אישית, ביקורת סטודיו קבוצתית, תערוכות, לימודים עיוניים, מפגש עם אמנים ומרצים אורחים, תערוכת גמר ועבודה כתובה. התכנית בנויה סביב שלד בסיסי קבוע של מסגרות אקדמיות וסגל הוראה, אך שואפת לגמישות מרבית בהתאם לדינמיקה של הקבוצה כולה ולצרכיו האישיים של כל משתתף.

תקופת הלימודים

משך הלימודים בתכנית: שתי שנות לימוד.
הלימודים מתקיימים בימי ראשון ורביעי.

בנוסף יתקיימו אירועים מיוחדים כגון: ביקורים ומפגשים בתערוכות, השתתפות בימי עיון, סדנאות והרצאות; לא בהכרח בימים ראשון או רביעי.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 60 נ"ז, השתתפות במפגשי מרצים אורחים ופרויקט גמר המהווה 20% מהציון הסופי של התואר.

לימודים מעשיים

סטודיו עצמאי

העבודה בסטודיו היא מסגרת ההתייחסות הבסיסית של התכנית, ציר מרכזי של מטלות התואר, וחלק בלתי נפרד מהן. התלמידים לתואר שני נתפסים כבעלי מוטיבציה ויכולת לפתח מהלך עצמאי של מחקר יצירתי אישי בסטודיו, כאשר היצירה האמנותית היא המרכז לדיון ביקורתי, לפעילות בתכנית ולדיאלוג של הסטודנט עם עמיתיו ועם צוות התכנית. בצלאל מעמידה לרשות כל תלמיד סטודיו; הפעילות האישית בסטודיו משתלבת בפעילות מכלול המסגרות הלימודיות של התכנית ומאפשרת לסטודנט ליצור ולפתח דיאלוג. שנה ב' תתמקד עבודת הסטודיו במחקר ועשייה אינטנסיביים לקראת פרויקט הגמר.

הנחיה אישית

רשימת מנחים:

ד"ר דור גז; יעל ברתנא; מיכל הלפמן; ניקולא טרצי; מרל לדרמן יוקלס; שרון יערי; נבט יצחק; פרופ' יצחק ליבנה; פרופ' דודו מזח; גיל מרקו שני; משה ניניו; פרופ' יהודית ספורטס; אלי פטל; גלעד רטמן

המפגש בין אמן בוגר ומנוסה לבין סטודנט לאמנות הינו פורמט פדגוגי היסטורי על פיו אמן מלמד אמן. ההנחיה האישית מאפשרת תנאים לדו-שיח בין סטודנט-מרצה והתייחסות לעבודותיו של הסטודנט היחיד. למפגש כזה תפקיד חשוב בתהליך גיבוש זהותו האמנותית של הסטודנט. במפגשי ההנחיה יושם דגש על חיזוק המרכיבים המקוריים ופיתוח ההיבט האישי ביצירתו, תתקיים "קריאה" של עבודת הסטודנט במטרה לזהות מהלכים בעבודתו ולמקמה בקונטקסט תרבותי-חברתי רחב ולאפשר למרצה הגשת סיוע והנחייה מתאימים. כל סטודנט יפגש עם מנחים אישיים ומנחים אורחים לסירוגין לאורך השנה.

סמינר סטודיו

סמינר מעשי המתכנס מידי שבוע לדיון בעבודות המשתתפים בהקשר קבוצתי קולקטיבי-חברתי. הסטודנטים פועלים בקבוצות מלווים במנחים מסגל התוכנית. זוהי מסגרת רחבה שמטרתה לפתח ולגוון את אופני ההתייחסות והדיון בתהליכי העבודה האישית בסטודיו. משמע, לחשוב מעבר ומחוץ לסטודיו גרידא; לחשוב מחוץ לקופסא. מה קורה בין האישי למרחב הציבורי-חברתי. במרכז הסמינר דיון ביקורתי שוטף בתהליכי העבודה בסטודיו. הסטודנט מפתח בסמינר יכולות של התנסחות רהוטה ובטחון עצמי בשיחה על עבודותיו ועבודות סטודנטים אחרים. דגש מיוחד מושם על עידוד ובחינת התהליך האישי וההיגיון הפנימי שלו בהקשר הרחב של ההתרחשות האמנותית העכשווית. במהלך הסמינר יתקיימו מסגרות שונות של דיונים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה הציבוריים של התוכנית. מפגשי סמינר סטודיו כיתתיים, מאפשרים הבחנה תהליכית בין שנה א' לשנה ב' בכל הנוגע לעשייה האמנותית והקשריה התיאורתיים, התרבותיים והחברתיים. הסמינר מבוסס על פיתוח מסגרות חשיבה ותרגומם לעשייה.

סמינר סטודיו א':

מנחים: שרון יערי, פרופ' יהודית ספורטס

בסוף שנת הלימודים הראשונה יציג כל סטודנט תערוכה מסכמת של עבודותיו ויתקיים דיון עומק בנוכחות מנחי התכנית והסטודנטים. כמו כן, יתקיים אירוע *סטודיו פתוח* שיאפשר הצצה לסטודיו ותהליכי העבודה כמו גם מפגש בלתי-אמצעי ושיחה עם קהלים שונים.

סמינר סטודיו ב':

מנחים: מיכל הלפמן, גלעד רטמן

בשנה השנייה ללימודים יתנהל במסגרת הסמינר דיון שעיקרו גיבוש עבודתו האמנותית של הסטודנט לקראת פרויקט/תערוכת הגמר. עבודתו של הסטודנט תידון בהרחבה במסגרת המפגשים הכיתתיים. דיון זה יתנהל גם בזיקה להקשרים התיאורטיים היותר רחבים של הרעיונות שהאמן מפתח.

פרויקט הגמר

בסוף הסמסטר הראשון של השנה השנייה נערכת הגשת אמצע במעמד ראש המחלקה ופורום מרצים. במסגרת הגשה זו הסטודנט מציג את פרויקט הגמר עליו הוא עובד תוך התייחסות למרכיביו השונים. פרויקט הגמר כולל שלושה חלקים: 1- תצוגה של תערוכה הכוללת עבודות נבחרות. 2- עבודה כתובה המתייחסת לתהליכי עבודה, מקורות השראה והגדרה מושגית של הפרוייקט. 3- שיח אמן שבמסגרתו הסטודנט מנסח את המהלך הרעיוני מול קהל מקצועי בתקופה בה תערוכת הבוגרים עומדת.

ריכוז ואוצרות: ד"ר דור גז, גיל מרקו שני

סדנאות רב תחומיות

מנחים: ד"ר דור גז, ד"ר ליאת פרידמן

סדנאות אלה מתמקדות בשאלות של יחסי התיאוריה והמעשה האמנותי; בתיאוריות של האמנות הפלסטית ובתחומים המקיפים אותה – כמו ספרות, ארכיטקטורה, קולנוע, פילוסופיה, כלכלה, סוציולוגיה, עיצוב, מחול, מוסיקה וסאונד והקשרי תצוגה – מתוך הדגשת הקשרים שונים של ההווה ביחס לאלה. במסגרת הסדנאות מוזמנים מרצים אורחים באופן שוטף לתוכנית למפגשים ופעילויות הכוללות: הרצאות, מפגשי אמן, פעולות אמנותיות ותצוגה. חלק מפעילות זו נעשה בשיתוף פעולה עם מחלקות ותוכניות אקדמיות באקדמיה ומחוצה לה. במסגרת זוף יתקיימו סמינרים ויוזמו באופן שוטף מרצים אורחים לסדרות של הרצאות מובנות ומפגשי אמן. ההשתתפות בסדנאות מלווה במשימות שיוגדרו עם תחילת כל סמסטר.

מרצים אורחים

במהלך הלימודים ייפגשו הסטודנטים עם אמנים, מבקרים, תיאורטיקנים ואוצרים פעילים מישראל ומחו"ל. במפגשים אלה ייחשפו התלמידים למגוון רחב של נקודות מבט ושפות-שיח בזיקה הדוקה להתנהלותם של שדות הייצור, התצוגה והביקורת של האמנות היום. במסגרת ביקורים אלה יתקיימו סמינרים, הרצאות, סדנאות וביקורי סטודיו. ביקורי הסטודיו מאפשרים מפגש ודיון של כל סטודנט וסטודנט עם האורחים המבקרים בתכנית והמהווים חלק מהמהלך הלימודי של התכנית; בנוסף לאורחים אשר יוזמו על-ידי התכנית יעשה מאמץ להיענות ליוזמות של משתתפי התכנית להזמנת אורחים נוספים. התכנית מעודדת ביקורים חוזרים ויצירת קשרים מתמשכים עם צוות של מרצים בינלאומיים ומקומיים.

תערוכות וחללי תצוגה

במהלך הלימודים יציג כל משתתף/סטודנט את עבודותיו מספר פעמים במסגרות שונות של התוכנית. תצוגות שיערך בהן דיון המלווה את עבודת הסטודנט במהלך התכנית, הגשות ותערוכות סוף שנה, וכן תצוגות רלוונטיות לנושאים הנידונים בתכנית. חלק מהדיונים פנימיים וחלק נחשף לקהל בתערוכות ו/או פלטפורמות. תערוכות יחיד שמחוץ לתוכנית בתקופת הלימודים יתאפשרו רק באישור ועדת ההוראה של התוכנית.

תוכנית הלימודים*

*תוכנית הקורסים המעשיים היא חובה וזהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית בהתאמה לשנת הלימוד.

שנה א'

2 נ"ז	הנחיה אישית
2 נ"ז	סמינר סטודיו א'
2 נ"ז	סדנה רב-תחומית 1
2 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
4 נ"ז	סטודיו עצמאי

סה"כ: 12 נ"ז

שנה ב'

2 נ"ז	הנחיה אישית
2 נ"ז	סמינר סטודיו ב'
2 נ"ז	סדנה רב-תחומית 1
2 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
8 נ"ז	סטודיו עצמאי – חקר פרויקט גמר

סה"כ: 16 נ"ז

פרויקט גמר

פרויקט הגמר (תערוכה), הוא חלק בלתי נפרד מחובות התכנית ומהווה 20% מהציון הסופי של התואר.

לימודים עיוניים

הלימודים העיוניים כוללים סדנאות, קורסי חובה, קורסי בחירה, סמינרים והרצאות אורח. הלימודים מתקיימים בימי רביעי בבצלאל, בית הנסן ירושלים במסגרת בית הספר ללימודים מתקדמים. פירוט הקורסים יופיע בהמשך.

מבנה תכנית הלימודים העיוניים

שנה א'

4 נ"ז	1 קורס חובה- "קובייה לבנה"
2 נ"ז	1 קורס חובה - אוצרות
חובת נוכחות ללא נ"ז	קולוקוויום חובה (אחת לשבועיים)
6 נ"ז	3 קורסי בחירה
4 נ"ז	1 סמינר
2 נ"ז	מושגי יסוד: חובה (אחת לשבועיים)

18 נ"ז*

סה"כ

שנה ב'

2 נ"ז	1 קורס חובה - ביקורת אמנות
חובת נוכחות ללא נ"ז	קולוקוויום חובה (אחת לשבועיים)
6 נ"ז	3 קורסי בחירה
4 נ"ז	1 סמינר
2 נ"ז	מושגי יסוד: חובה (אחת לשבועיים)

14 נ"ז

סה"כ

בסיום התוכנית יוענק תואר מוסמך M.F.A.

רשימת הקורסים

**שנה א'
לימודי חובה**

**קובייה לבנה
הדס מאור, דור גז
שנה א', קורס שנתי**

הקורס מתפרש על פני שנת הלימודים ומתכנס מידי שבוע לדון בדרכי תצוגה שונות, מיפוי של מגמות בולטות בשדה האמנות ורכישה של כלים מעשיים להשתלבות בשדה כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא יצירת מנעד רחב של אפשרויות פעולה, למידת שיטות עבודות ובניית לקסיקון של טכניקות תצוגה. במהלך הקורס נתייחס למושגי מפתח, דוגמת: הקובייה הלבנה, הצבה תלויית-חלל, הצבה תלויית-זמן, סאונד, פרופרמנס ועוד. הקורס מהווה מסגרת שמטרתה לחדד את הבנת אופני ההצבה של הסטודנטים ואת השימוש בכלים שנרכשו לקראת תצוגה.

במהלך הקורס יתקיימו מסגרות שונות של פרזנטציות, דיונים, קריאת טקסטים, ביקורי אורחים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה השונים. בסוף שנת הלימודים כל סטודנט יכתוב עבודה מסכמת.

אוצרות: Artists Texts, Statements, Manifestos

**ניקולא טרזי
2 ש"ס, 2 נ"ז
הקורס יתקיים באנגלית**

Using the format of the "artist statement" as a starting point, the course will present a series of texts written by artists, bridging the boundaries between art making and criticism, between art and text. Relevant examples discussed during the class will be Sol LeWitt's Sentences on Conceptual Art (1967) and Seth Price's Dispersion (2002). Students will be invited to read a different artist text every week and the class will be conceived as an open forum during which these very texts will be discussed and commented by the students and mediated by the teachers. Another format that will be included is that of the manifesto, with examples spanning from the Futurist Manifesto written by Filippo Tommaso Marinetti in 1909 to Manifesto for Maintenance Art, 1969!, written by Mierle Laderman Ukeles in 1969. The final assignment to students will be to conceive their own artist statement, to be written whether in the traditional form or as a text or manifesto. The course is conceived for MFA students, but also open to students of the Master in Policy & Theory of the Arts.

מושגי יסוד: ביקורת ופיקוח

ד"ר ליאת פרידמן

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יתקיים אחת לשבועיים לאורך השנה

קורס זה סוקר גישות ביקורתיות עכשויות. הקורס בוחן את הקשר בין ביקורת, מעשה הביקורת ותהליכי הבקרה והפיקוח החברתיים המנסים לכלוא או ומנוע ביקורת חברתית. נבחן אם כן, במהלך הקורס, גישות ביקורתיות עכשוויות ובאמצעותן נשאל על תפקיד הביקורת בחברה המבקשת לפקח ולבקר את המבקרים/ות אותה.

נסקור ביקורת חברתית פמיניסטית, קווירית, פוסט-קולוניאליסטית וביקורת על הגזעה חברתית. נקרא בהגותם של פוקו, דרידה, לאקן, ליוטר, לוינס, דלז וגאוטרי, חנה ארנדט, גייל רובין, באליבר, גיי גאבור, האראווי, בטלר, שטיגלר, לטאור ועוד. נשאל מהי ביקורת חברתית ותרבותית ומה ניתן לעשות כדי להשפיע ולשנות חברה.

קולוקוויום

2 ש"ש, ללא נ"ז (שנתי, אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

עורכי הקולוקוויום: ד"ר רועי ברנד, ד"ר דור גז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולוקוויום השנתי של תכנית התואר השני באמנויות בשיתוף תכנית התואר השני במדיניות ותיאוריה, יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/ן האחרון. נושא הקולוקוויום ופירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

שנה ב'

לימודי חובה

מחשבה וביקורת: כתיבת טקסט מונחה-פרויקט

ד"ר יעל כדורי

2 ש"ס, 2 נ"ז

בעולם האמנות של היום נדרש האמן למיומנויות כתיבה מסוגים שונים, בהם כתיבה של טקסטים המתייחסים לפרויקט ספציפי או לגוף עבודות. מטרת הקורס להכשיר את הסטודנטים לדבר באופן נהיר, פשוט וברור על תערוכת הגמר שלהם, לבנות אוצר מלים עשיר והבעתי, ולכתוב טקסט ביקורתי על עבודתם. הטקסט יעגן את העבודה המעשית בהקשר מושגי מתוך התייחסות למגמות רלוונטיות באמנות עכשווית ולאמנים עכשוויים. מסגרת ההתייחסות תיבנה על ידי כל אחד מן הסטודנטים בהתאם לנושאים שהסטודנט חוקר כפי שילכו ויתגבשו במהלך הסמסטר, ומתוך יחסי גומלין פוריים בין תהליך העבודה הפרקטי בסטודיו ובין המחשבה, ההתבטאות והכתיבה על אודותיו. השיעורים ישלבו בין מפגשים כיתתיים והנחה אישית במטרה ליצור תהליך מתמשך והדרגתי של פיתוח וכתיבה המהווים מרכיב מכונן בעבודת הסטודיו. הטקסטים שיוגשו כעבודת גמר בקורס יישמשו מצע לשיח האמן שעל כל סטודנט לעשות בתערוכת הגמר ויכינו את הסטודנטים לקראת הגשות לקרנות ומענקים.

מושגי יסוד: ביקורת ופיקוח

ד"ר ליאת פרידמן

2 ש"ס, 2 נ"ז (שנתי, אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

קורס זה סוקר גישות ביקורתיות עכשויות. הקורס בוחן את הקשר בין ביקורת, מעשה הביקורת ותהליכי הבקרה והפיקוח החברתיים המנסים לכלוא או ומנוע ביקורת חברתית. נבחן אם כן, במהלך הקורס, גישות ביקורתיות עכשוויות ובאמצעותן נשאל על תפקיד הביקורת בחברה המבקשת לפקח ולבקר את המבקרים/ות אותה.

נסקור ביקורת חברתית פמיניסטית, קווירית, פוסט-קולוניאליסטית וביקורת על הגזעה חברתית. נקרא בהגותם של פוקו, דרידה, לאקן, ליוטר, לוינס, דלס וגאוטרי, חנה ארנדט, גייל רובין, באליבר, גיי דאבור, האראווי, בטלר, שטיגלר, לטאור ועוד. נשאל על ביקורת אמנות, על הפניה לאמנות כעשייה תרבותית ונברר את כוחה של האמנות

קולקוויום

2 ש"ש, ללא נ"ז (שנתי, אחת לשבועיים נוכחות נדרשת)

עורכי הקולקוויום: ד"ר רועי ברנד, ד"ר דור גז, ד"ר ליאת פרידמן

הקולקוויום השנתי של תכנית התואר השני באמנויות בשיתוף תכנית התואר השני במדיניות ותיאוריה, יפגש אחת לשבועיים ובמהלכו יציגו מרצים ומרצות, מבצלאל אוניברסיטאות בארץ ובחו"ל את מחקרם/האחרון. נושא הקולקוויום ופירוט ההרצאות יפורסם בהמשך.

קורסי בחירה מסטר א'

פרקטיקות אוצרותיות

נירית נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יבחן סוגיות עכשוויות באוצרות, ויציע לסטודנטים/ות הן תשתית טקסטואלית והן תשתית פרקטית. במהלך הקורס ננתח את התיאוריות השונות על מקרי מבחן של תערוכות שונות מהארץ ומהעולם. חלק ראשון: מבוא הסטורי-חיבור כלכלי וטכנולוגי שמסביר את ההלימה בין פיתוחים טכנולוגיים, שגשוג כלכלי ועמדות פוליטיות בעולם ביחס לפיתוחו של מעשה האוצרות. תערוכות אינטימיות לעומת תערוכות ענק כמו ביאנלות ודוקומנטות, המעבר מצפייה להשתתפות ועד יצירות במרחב הציבורי. חלק שני: פיתוחם של כלים תיאורטיים (ולא תיאוריים) לדיון על אמנות. נדון ונסביר כמה גישות של אוצרים כיום. נעיין בטקסטים ובגישות שנוסחו בביאנלות ובדוקומנטות ספציפיות, עיסוק בשאלות של היררכיה בחלל, מי הוא הצופה ואיך מתייחסים אליו, מהי התייחסות לצופה מול משתתף, סוגסטיביות דרך הבנייה מרחבית וכן שאלות של ביקורת חברתית דרך גבולות השיח וגבולות החלל.

קטלוגים

ד"ר טל בן צבי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

עיצוב ספרי אמנות וקטלוגים נחשב לאחד התחומים הנחשבים של עולם העיצוב, והוצאת קטלוג מודפס עדין נתפסת כתו איכות בקרב אמנים, מעצבים, אוצרים ומנהלי מוסדות תרבות. אולם, דווקא בעידן הדיגיטלי שמאפשר הפצה רבה יותר של ידע, יש מקום לשאול מהו תפקידו של הקטלוג המודפס והאם הוא אכן משיג אותו? באיזה אופן עוצב התפקיד ההיסטורי של הקטלוג בתיקוף והענקת ערך לאובייקט האמנותי. איך התפתחו הטקסטים המלווים את האובייקט האמנותי מהקטלוגים של אוספי האמנות הגדולים במאות הקודמות עד לקטלוגים של רטרופקטיבות ותערוכות נושא רחבות הקף כיום. מהן הנחות היסוד שעיצבו את הפורמט הקטלוגי המוכר בשדה האמנות לעומת שדות תרבותיים אחרים. באיזה אופן ניתן כיום לתקף, להעניק ערך, להעניק הון סימבולי וממשי לאובייקט אמנותי, לפרש, לתווך בטקסטים את המרחב המוזיאלי במאה ה-21 וכל זאת בפורמט קטלוגי, האובייקט שהוא רק "תיעוד" של מה שהתרחש בחלל התערוכה וזה שנשאר לאחר סגירת התערוכה. בהמשך לכך נבחן האם הקטלוג המודפס עדין רלוונטי ליצירה האמנותית שחלקה הגדול בווידיאו ארט, מיצב, מיצג ועבודות סאונד. ואיזה פורמטים אלטרנטיביים התפתחו לתיעוד התערוכות והענקת החוויה המוזיאלית באובייקט מודפס/אתר דיגיטלי שנשאר בארכיון התרבות ההיסטורי. בנוסף, במהלך הקורס נקרא מאמרים מתוך קטלוגים, נבחן פורמטים שונים של קטלוגים ושל כתיבה, ונבחן תיאוריות מרכזיות העוסקות בעיצוב קטלוגים ובכתיבה "פופולרית" על אמנות ועיצוב. כמו כן, נכיר דמויות מפתח שקשורות לתחום בעולם הקטלוגים המקומי - כותבים, עורכים ומעצבים.

History of Exhibitions – באנגלית

**ניקולא טרזי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

The goal of the course is to draw a different understanding of the history of art. In doing so the course will investigate the history of exhibitions, from the Pavillon du Réalisme, created, build, curated (?) by artist Gustave Courbet in 1855, to "When Attitudes Become Form" curated by Harald Szeemann in 1969 at the Kunsthalle Bern. Through the analysis of the work of artists, here filtered by the format of the exhibition, the course aims at expanding the students' awareness of visual art, its field, and its protagonists, starting with the artists, continuing with the curator and including even the collector, as in the case of "Post Human," curated by Jeffrey Deitch in 1992 and drawn from the collection of Dakis Joannou, and "Sensation," curated by Norman Rosenthal in 1997 and drawn from the collection of Charles Saatchi. The course will require to students a mandatory presentation conceived in team and it is conceived for students of the Master in Policy & Theory of the Arts but open also to MFA students.

**האירוע
ד"ר דרור פימנטל
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

האירוע (Event) הוא אחד ממושגי המפתח בפילוסופיה העכשווית, אם לא העיקרי שבהם. מושג-לא-מושג זה יכול לשמש כסמן של המפנה מהפילוסופיה המסורתית לפילוסופיה הפוסט-מודרנית. ככזה, הוא בעל כוח הסברי רב באשר לעובדת היותנו בעולם ובאשר לאופן התנהלותנו בו. באמצעות קריאה צמודה בטקסטים נתחקה בקורס אחר מקור המושג בהגות המאוחרת של היידגר, ונעקוב אחר מופעיו השונים, בעיקר בהקשר הפנומנולוגי, אך גם בהקשר התיאולוגי, הפסיכואנליטי והאסתטי. בהקשר זה נקרא טקסטים משל היידגר, מריון, בנימין, דרידה ופרויד.

**קורסי בחירה
מסטר ב'**

מרחב פעולה- תיאוריה, אוצרות וכתובה על קראפט

**ד"ר ערן ארליך
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז**

במסגרת זו נתרגם את המסגרת התיאורטית העוסקת בקראפט לכדי מעשה ונתמקד הפעם בפיתוח הצעות אוצרותיות. נבחר מתוך מאגרי הקורסים העוסקים בקראפט בבצלאל במסגרת המחלקה לזכוכית וקרמיקה רעיון אוצרותי ושאלת מחקר. במסגרת הסמסטר הזה נלכד ביחד התנסות בעשייה קראפטית יחד עם גיבוש תכנים תיאורטיים שיגובשו לכלל ניסוח של עמדה אוצרותית/תיאורטית שתציע אלטרנטיבות ואופני קריאה מקוריים לפרויקטים מתוך המחלקה לעיצוב קרמי וזכוכית בנוסף הסטודנטים המשתתפים בקורס יקחו חלק בצוותי הביקורת של פרויקטיי הגמר במחלקה ויגבשו בעקבות כך מהלכים אוצרותיים לפרויקטים בהם יבחרו. תוצרי הצעות אלו יוצגו הן במחלקה והן במוזיאון המזגגה.

השפות החזותיות של המדעים; לא למדענים בלבד

ד"ר שמואל מאירי

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

לא בכדי משמשים מוזיאוני מדע וטבע בשנים האחרונות זירה להצגת אמנות ועיצוב. כדי להבין מה עומד מאחורי מה שמסתמן כאופנה יש להידרש, בין היתר, לסוגיית השפות החזותיות של המדעים.

מפת מזג האוויר, תרשים הסליל הכפול של ה-DNA, מודל של מערכת השמש ודגם של דינוזאור הם דוגמות ל"דימויים חזותיים מדעיים" המוכרים לכולנו.

קורס זה יסקור את ההיבטים התקשורתיים-חזותיים של המדעים השונים (דוגמת גיאולוגיה, ביולוגיה, רפואה ואסטרונומיה), כפי שהם באים לידי ביטוי במגוון רחב של מדיה וצורות ביטוי (מפות, תרשימים, מודלים והדמיות).

למעשה, על מנת להבין את התחום עלינו להידרש לשתי סוגיות נפרדות:

א. מהו "דימוי חזותי מדעי"? ולשם מה המדעים נזקקים לדימויים חזותיים?

ב. כיצד מתגלגלים "דימויים חזותיים מדעיים" מן המעבדה או מגדל השן האקדמי ליצירות אמנות, סרטי קומיקס, פרסומות, גרפיטי וחולצות T?

הדימויים המדעיים מיועדים למגוון רחב של קהלי יעד ומתאפיינים בהתאם. לפיכך, השפה החזותית המשמשת לתקשורת בצוות מחקר מצומצם שונה במהותה מזו המשמשת את קהילת המדענים בכללותה, מחד גיסא, ואת הציבור הרחב, מאידך גיסא. זאת ועוד, לכל תחום דעת מדעי כלים חזותיים משלו, בחלקם ייחודיים. על כן, נכון יותר לדבר על השפות החזותיות של המדעים (בלשון רבים).

דגש מיוחד יושם בגילומים החזותיים של המדע הפופולארי ובשימוש שעושה העולם ה"לא-מדעי" והפסאודו-מדעי (כמו למשל האסטרונומיה) בדימויים מתחומי המדעים – בין שמדובר בשדה האמנות ה"גבוהה" (אפילו האדריכלות) ובין שמדובר בשדה התרבות החזותית הפופולרית (קולנוע, קומיקס, פרסום וכו').

כמו כן יוקדש מקום לייצוגי המדעים ולהנגשתם באמצעות מוזיאוני מדע, טבע וטכנולוגיה, על תצוגות הקבע שלהם, התערוכות המתחלפות והקטלוגים שלהם.

מעשה באוצרות

נירית נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בשיעור זה נעסוק באוצרות במובן הרחב של המושג, מעבר לדיסיפלינות של תולדות האמנות ומוזיאולוגיה. אסטרטגיות של האוצרות מפנות את תשומת הלב להבטים האסתטיים, החברתיים, הפוליטיים והפילוסופיים שעולים בכל מקום זמן שבו מתרחשת חוויה של אמנות. מדובר בקורס פרקטי בו אוצרים תערוכה הלכה למעשה על כל שלביה

בסמסטר זה נגבש קונספט לתערוכה ונערוך מחקר לפתח אותו. הקורס יעודד חשיבה ועשייה אינדיווידואלית ושיתופית והמפגשים יתבססו בעיקר על דיון קבוצתי. נתמקד בפיתוח פרויקט קבוצתי הכולל מחקר, הצעה אוצרותית ויישומה במרחב תצוגה במסגרת קורס המשך בשנת הלימודים תשע"ט, 2018-2019. בין השאר נעסוק בדיאלוג בין אוצר ואמן, תרבות וויזואלית, התצוגה כמדיום, הקטלוג כאתר ואוצרות כמסגור זמן או אירוע

על המוזיקלי באמנות
ד"ר יעל כדורי
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

עוד במודרניזם הונחו אבני היסוד אשר מקנים למוזיקה ולסאונד את תפקידם המכונן באמנות הפלסטית מאז ועד ימינו. במקביל, מתקרבת העשייה המוזיקלית אל העולם החזותי, כשהיא מדגישה מרכיבים כמו חומריות הסאונד, חלל ופרפורמנס. בסיועה של הטכנולוגיה, טשטוש הגבולות בין האמנויות יוצר תרבות אודיו-ויזואלית מגוונת ועשירה שנמצאת כיום בלב העשייה האמנותית והמחשבה על אודותיה.

הסמינר יעסוק באתגר ובעניין אשר עומדים בפני הצופה הביקורתי, התיאורטיקן והאוצר במפגש עם יצירות אמנות עכשוויות המשלבות בין החזותי לשמיעתי, אם ברמת הקונצפט ואם ברמת התוצר. במרכז הדיון יעמדו עבודות פרפורמנס ארט, וידאו ארט, סאונד ארט, אנימציה, קולנוע, תיאטרון ומחול. נבחן מגוון אפשרויות לניתוח יצירות מסוג זה ולכתיבה ביקורתית עליהן. בעבודת סיום הקורס יתנסו הסטודנטים בכתיבה על יצירות אמנות עכשוויות המשלבת בין סאונד ודימוי. ההשתתפות בשיעור אינה מותנית בידע קודם במוזיקה.

על ביקורת, פרשנות ומה שבניהן
ד"ר אשר סלה
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

נקיטת עמדה לגבי יצירת אמנות משמעותה – שיפוט אסתטי, מוסרי ופוליטי, אך בראש ובראשונה פעולה ההרמנויטית. ההרמנויטיקה היא תורת הפרשנות על פי שמו של האל הרמס שבמיתולוגיה היוונית המופקד על העברת מסרים אלוהיים. בעוד שבעת העתיקה ובימי הביניים ההרמנויטיקה הייתה האומנות של פרשנות הטקסטים הקדושים והמשפטיים, בעקבות תרומתם של הוגים במאה ה-19 וה-20 כגון דילטיי, הידגר וגדמר נהוג לראות בכל תפיסתנו את העולם פעולה הרמנויטית. בקורת, תרגום ופרשנות הן כולן פעולות הרמנויטיות. במסגרת התאוריות ההרמנויטיות החדשות ביותר ננסה להגדיר את מושג הפרשנות בתחום האומנות החזותית ואת הפרקסיס של הביקורת. הביקורת, בשונה מפרשנות טקסטואלית מסורתית, הינה גם פעולה פרפורמטיבית, כלומר עשייה שמאפשרת לאמנות לממש את הפוטנציאל שלה ליצירת שינוי חברתי וליצירת מהפך לשוני. פעולה פרפורמטיבית זו עלינו לנתח במסגרת היסטורית של צריכת אמנות, של שיווק, של טעמים ושל אופנות. במהלך הקורס נבחן טיפולוגיות ואסכולות שונות של ביקורת אמנות בחמישים השנים האחרונות.

אנחנו זה לא כולם: ביטויים אמנותיים בשולי החברה הישראלית
ד"ר ליאת פרידמן, ד"ר יעל רוזין
קורס בחירה
2 ש"ס, 2 נ"ז

קורס זה מבקש לקשר בין שתי קהילות: האחת, זו העוסקת באמנות ועיצוב; השנייה, זו הנמצאת בשולי החברה, בירושלים בפרט, והיא נשות ואנשי קהילת הלהט"ב. הקורס מבקש לאפשר לחברי/ות הקהילה לימוד של כלי האוצרות והביקורת של האמנויות והתרבות ובו בזמן לעוסקים/ות בשדה האמנות לפעול בתוך וחלק מהקהילה. במפגש של שתי הקהילות ילמדו הגישות הביקורתיות השונות הבוחנות אמנות ופעולה בחברה ואמצעי ייצוג ואוצרות. מטרת הקורס היא לתת קול למי שנמצאים/ות בשולי החברה הישראלית באמצעות הכלים של עולם האמנויות.

במהלך המפגשים יציגו א/נשי הקהילה את פעילותם/ן בירושלים ובסביבתה ומומחים/ות מדיסציפלינות שונות יציגו א מחקריהם/ן הנושקים לעולם האמנות ולדיון תיאורטי קווירי. מפגשים אלו נועדו לקדם נראות של אמנות של קהילת הלהט"ב. הצעות לתערוכה, עבודות אמנות ומחקרים בתחום יהוו חלק עבודת הסטודנט/ית בקורס.

סמינר בחירה

מגזינים: איך לקרוא ולכתוב אמנות עכשווית
ד"ר רועי ברנד
4 ש"ס, 4 נ"ז

בסמינר זה נקרא יחד כתבי עת של אמנות עכשווית: מאמרי ביקורת על תערוכות ומאמרים תיאורטיים על מגמות ועל אמנים, מדורים שעוסקים בספרים, בקולנוע, במוזיקה והכל מנקודת המבט של העוסקים בשדה האמנות. המגזינים החשובים כמו Artforum, Frieze, Cabinet, Parkett, שיוצאים במהדרות מודפסות וגם מגזינים שיוצאים אונליין כמו e-flux, Dis Magazine, City F Art, Hyperallergic מובילים את הדיון הביקורתי העדכני ביותר. הקריאה יחד היא הזדמנות להתעדכן בתאוריה ובפרקטיקה, בתערוכות חדשות ועתידיות ובמגמות שנוגעות גם בכתיבה עם/על/ובעקבות אמנות.

חובות הסמינר מבוסס על קריאה והשתתפות פעילה בדיון. בכל שבוע סטודנט אחד או שניים יהיו אחראים להציג מספר רעיונות ושאלות מהטקסט לאותו שיעור. ומטלת הסיום היא כתיבה של עבודה של שמונה-עשרה עמודים. לרוב, העבודות יתבססו על החומר הנקרא בכיתה ויתיחסו לעבודת אמנות, אמן או תערוכה.

על פסיכואנליזה ואמנות
ד"ר יצחק בנימיני
4 ש"ס, 4 נ"ז

במסגרת הקורס נבחן את תפיסת האמנות בשיח הפסיכואנליטי, במיוחד אצל זיגמונד פרויד וז'אק לאקאן. נקרא את המסה הפתלתלה והנועזת של פרויד על "האלבית" (1919) וכן מאמרים הדנים במושג הנרקסיזם ובהתענגות הקשורה בהבטה. נבחן גם את התפיסה אודות שלב המראה אצל לאקאן המוקדם ותפיסת המבט שלו בסמינר ה-11 (1964), "ארבעת מושגי היסוד של הפסיכואנליזה". הדיון יתמקד במיוחד בהנחה שהיצירה האמנותית לוכדת את כתמי הממשי והאיווי הלא-מודע, כתמים המופיעים בשדה של ה-אחר כחלק מהמשא ומתן עם הסובייקט היוצר והצופה. לאור העמדות התיאורטיות הללו של פרויד ולאקאן, נביט ונתענג על יצירות מהאמנות המודרנית והעכשווית.